

Fővárosi Hírlap

politikai és közgazdasági hetilap

Felölös szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik mindenszer-
dán. Szerkesztőség és
kiadóhivatal: VI. ker.
Sztiv-utca 18. szám
Telefon 137-15

FÜLLÁNKOK

A három nyolcas,

amely a magyar szociáldemokrata munkás-
ságnak háromévtizedes szimbolikus köve-
lése, eljutott a megvalósulás stádiumába.
A május elsejéről oly emlékezetes három
veres nyolcas, a 8 óra munka, 8 óra pihenés
és 8 óra szórakozás valósággá lesz az össz-
kormány akaratából, mihielyt a szénkérdés
megoldást nyer, mihielyt a kérdés technikai
akadályai elháríthatók lesznek. A polgárság
örömmel veszi tudomásul, hogy munkás-
testvérei eljutottak ehhez a hatalmas szo-
ciálpolitikai vívmányhoz, amely tulajdon-
képpen a kultura és a civilizáció térhódítá-
sát jelenti. A budapesti munkás családjá-
nak élhet, művelődhetik és részt vehet a
ma minden haladó mozgalmában. Ismétel-
jük azonban, hogy a minisztertanács ebben
a pillanatban csak elvi jelentőségű határo-
zatot hozhatott, mert a szénhiány miatt a
munkásság ma nyolc órát sem dolgozhatik
és ezért szénszegélyben részesül. De ha hol-
nap lesz is már szén, gkkor is várni kell
még és polgárnak, munkásnak egyaránt ha-
tárokat nem ismerő munkával kell eltávolí-
tani a mult büneit és a háboru romjait.

Előmásznak

az élelmiszerek és az elrejtett csemegék.
Éreznek valamit, hogy valahol a távoiban
megnyílnak a határok és a megtömött pin-
cék uralma megszűnt. Mazsola, kakao és
minden, amít eddig kávéházban susogó
emberek adtak-vettek, most visszatért a
rendes kereskedelembe, ahol igyekszik el-
fogadható áron megjelenni, mert érzi, hogy
a mult dédelgetett kedvencével, az uzsorá-
val többé nem bánnak keztyüs kézzel. Sze-
gény pesti polgár ime — szomoru és késő
vigasztalásként — kiderül most, hogy ne-
ked mindig igazad volt, amikor azt hajto-
gattad: van minden, csak eldugják és a
hadimilliomosoknak adják el. Így volt, de
most nyiladoznak a rejtett pincék és pad-
lások és nem fog soká tartani, hogy a béke
feltűnedező napja az árakat is lassan leol-
vassza.

Feld urnak

a városligetbe üzenetet küldött a tanács. Azt
üzente neki, hogy az ő csillaga is leáldozott,
többé nem lehet Budapestet csepürágással
ámitani és nem lehet neki, a szent és sért-
hetően kirchfeldi papnak sem olyan meg-
állapodásokat kötni, amelyek a fővárossal
köfött szerződésbe ütköznek. Ma még csak
üzenetek mennek, de holnap talán már tel-
jes joggal szétrobbantják a Feld-Bródy-
féle szent szövetséget. Valóban erre várunk
már valamennyien. A városligeti színház-
épületet végre fel lehet majd valami ko-
moly, tiszteletreméltó célra használni. Pé-
ldául igazi színházat lehetne belőle csinálni,
vagy kórházat, vagy iskolát. Igaz is Feld
igazgató ur: mi van a fővárosi szubven-
cióval?

Káosz

a városházi uj rend körül

Wildner tanácsnok tervét nem valósítják
meg — A polgári pártok és a szociáldemok-
raták harca — A tavasszal meglesznek a
községi választások

Csütörtökre a Nemzeti Tanács azzal a meg-
lepetéssel szolgált, hogy magáévá tette Wild-
ner Ödön dr. tanácsnok tervét, amely a város-
ház uj rendjét alapítja meg és amely ugy ideig-
lenes, mint végleges megoldást is tartalmaz. Kül-
lönösen az ideiglenes megoldás azonban olyan
volt, hogy azt sem a Károlyi, sem pedig a radi-
kális párt nem, akceptálhatta. Így történt, hogy
a Wildner-féle terv, amely a Nemzeti Tanács-
ban keresztül ment, a kormány által aligha lesz
megvalósítható. Ami

a Wildner-féle tervet

illeti, az a következő kérdésekre terjed ki:

1. az eddigi törvényhatósági bizottság helyét
mielőbb az 1918. I. néptörvénynek (általános, titkos,
egyenlő választói jog) megfelelőleg választott uj tör-
vényhatósági bizottság foglalja el;

2. az 1872. XXXVI. t.-c. (a mai fővárosi törvény)
helyébe a népuralom és a modern kor követelmé-
nyeinek megfelelő uj fővárosi szervezeti törvény al-
kottassék;

3. az átmeneti időre a legsürgősebben ideiglenes
képviselői szervezet alkottassék, az ideiglenes tör-
vényhatósági bizottság tagjainak száma 264 lenne,
akiket az 1914-ik évi Tisza-féle választói reform
alapján 22 kerület és 104 szavazókör választana és
minden választókerület 12 bizottsági és 12 pótbizott-
sági tagot választana;

4. a választás előkészítésére a Nemzeti Tanács
minden választókerületre 3—3 tagot számítva, 66
tagu központi választmányt küldene ki;

5. Az uj tisztújítást már az ideiglenes képviselő-
testület végrehajtana;

6. amíg az ideiglenes törvényhatósági bizottság
munkáját megkezdené a közgyűlés hatáskörét a ta-
nács gyakorolná azzal a kiegészítéssel, hogy a ta-
nácsba meghivandó a Nemzeti Tanács, a Munkás-
tanács és a Fővárosi Alkalmazottak Tanácsának egy-
egy kiküldöttje.

7. a népkormány felfüggeszti a közigazgatási bi-
zottság hatáskörét és azt a főpolgármesterre ruhazza;

8. A népkormány felfüggeszti a közmunkatanács
működését és intézkedik annak végleges megszünte-
téséről és a fővárosi pénzalap összes vagyonának,
jogainak és kötelességeinek a főváros közönségére
való átruházása iránt.

Ez volt a Wildner-féle javaslat, amely tet-
szett a Nemzeti Tanácsnak, meg volt vele elé-
gedve a szociáldemokrata-párt, de

a polgári pártok súlyos kifogásokkal éltek
vele szemben,

mindössze a közmunkatanács megszüntetése az
egyetlen pont, amely tetszik mindenkinek és
amelyet a kormány remélhetőleg mindent meg-
előzve teljesíteni is fog és Polónyi Gézá végre-
valahára kilöki abból a székből, amelyből Bu-
dapestnek parancsokat szeretne osztogatni.

A polgári pártoknak mindenen előtt nem kell
hosszu interregnum. A választásokat a tavasz-
szal akadálytalanul meg lehet ejteni. Semmi
szükség nincsen tehát ideiglenes törvényható-
sági bizottságra. A fővárosi törvény revízióját
hetek alatt meg lehet csinálni, a községi választ-

tásokkal nem lehet késlekedni és nem szabad egy képviselőtestületet a Tisza-féle obskurus 1914. évi XV. t.-c. alapján megejteni.

A legfőbb kifogásuk azonban az ellen volt és van a polgári pártoknak, hogy a szociáldemokraták mellett a tanács ellenőrzésére nem küldtek ki polgári pártiakat is. A követelés tehát az, hogy

a főváros egész lakosságának képviselője, tehát a függetlenségek, radikálisok, sőt a feministák is ellenőrző delegációt küldhessenek a tanácsba.

Minthogy ehhez a feltételhez a polgári pártok a legnagyobb szigorral ragaszkodnak, egyelőre nem lép életbe a Wildner által tervezett rend, ellenben Bokányi Dezső, mint a Nemzeti Nemzeti Tanács, Preusz Mór mint a Munkás-Tanács, Preusz Mór mint a Munkástanács és Czöbel Ernő, mint a fővárosi alkalmazottak képviselője, már a héten bevonulnak a tanácsba, ahol tanácskozási joguk nem lesz és szavazni csak a tanács mai tagjai lesznek jogosultak.

Konferenciák és tanácskozások egész sora tárgyalt a héten ebben a kérdésben. A Károlyi-párt kerületközi tanácsa volt a kezdeményező szerep és a radikális párt is természetesen kivette a maga részét az akcióból. Volt pártközi konferencia is, amelyen a polgári pártok azt követelték, hogy az interregnum idejére a már eddig megnevezett három szociáldemokrata kiküldött mellett még három-három tagot küldjön ki a tanács munkájának ellenőrzésére mindegyik párt.

Szinte döntően fontos ebben a kérdésben

Batthyány belügyminiszter álláspontja,

amely a polgári pártok kívánságait látszik honorálni, amivel a Wildner-féle terv teljesen megdőltnek mondható. Ez mindenesetre megnyugtató a polgári pártok szempontjából, mert képtelenség a szociálistáknak az az alaptétele, amely szerint nincs szükség a polgári pártoknak a tanácsot ellenőrző küldöttségben való részvételére, mert hiszen a tanács tagjai polgárok. Ez valóban igaz is, de a tanács tagjai hivatalnokok, akik végeredményben mégis azt fogják majd csinálni, amit a politikai jogcímenek ellenőrző és véleménynyilvánító tanácstagok mondani fognak. Korlátlan szociáldemokrata uralomnak nem szabad a városházát hatalmába

kerítenie, hanem csak arról lehet szó, amit Szende Pál pénzügyminiszter kifejtett a belvárosi radikálisok gyűlésén, hogy tudniillik

a klikkszervezetnek és törzsiönökuralomnak kell véget vetni.

A klikkek és a polgárság azonban nem teveszthetők össze. A klikkek éppen úgy kizárták a hatalomból a polgárságot, mint a szociáldemokrata munkásságot. Helyet kell kapnia tehát a tanácsban a munkásság képviselői mellett a radikális-pártnak, a Károlyi-pártnak és a feministáknak is. Így együttesen kell ellenőrizniök a pártoknak a tanács működését, de a kormány felfogása szerint ennek a helyzetnek sem szabad sokáig tartani, hanem mielőlt lehetséges, azonnal össze kell ülnie az általános titkos választói jog alapján az új közgyűlésnek.

Az uralmon levő pártok között egyébként választási paktum készül,

de a megegyezés még — ugylátszik — nem fekszik valami közel. A jövődő városatyák számának a legigazságosabban kell megoszolnia a pártok közt és e tekintetben a Polgári Radikális Pártnak az a teljesen jogos kívánsága, hogy a párt méreteit ne a forradalom előtt való viszonyok, hanem a mai, tényleges viszonyok alapján állapítsák meg. Ha ez így lesz, akkor a radikális párt méltó képviselőt fog nyerni a főváros törvényhatósági bizottságában.

Maga

a főváros tanácsa

nyugodtan és semlegesen áll az események fejlődésével szemben. A polgármester és a tanács tagjai nem érzik magukat hivatottaknak arra, hogy a politikai küzdelmekbe beavatkozzanak, ők hivatalnokok, akik végrehajtják a közgyűlés akaratát. Egyelőre sajnos, megakadt a munka. A bizonytalanságban, amely ma ur a városházán, megállítja a tollakat, az alkotó tevékenység szünetel: mindenki várakozó álláspontot foglal el és csak a sablonos, napimunkát végzi az egész városháza. Megáll minden: ez a veszedelem fenyeget. Olyan állapotok vannak, amelyekért tisztviselő nem tudja a felelősséget vállalni. Nincs idő a késedelemre, sietni kell, nehogy a fejünk fölött tornyosuló bajok katasztrófává sűrűsödjének. Jöjjenek, akik a nagyszabású intézkedésekért, amelyek nélkül eljön a katasztrófa, a felelősséget vállalni jogosultak.

Budapest plakátváros

Kimegy az ember az utcára és nem tud megállapodni önmagával, hogy mit is olvasson el tulajdonképen. Mert azok a szép idők, amikor az ember megvárta, amíg megjelenik az újság és onnan olvashatta el, milyen plakátot akasztottak ki az utcára, elmultak. Ma nincs és nem is lehet elegendő újságpapír arra, hogy minden lehető és lehetetlen plakát szövegét újra lenyomtassa. A plakát tudniillik igen furcsa intézmény lett a háboruban és azóta. Olyan fontossá lett az ember életében, mint maga a levegő. Ha el nem olvastunk volna egynémely plakátot, akkor akár éhenhalhattunk volna, nem is számítva, hogy esetleg katonaszökevényekké léptünk volna elő és amily szigorúan vették még pár hónap előtt is a katonásdit, még az életünkkel fizethettük volna meg azt, hogy plakátot nem szoktunk olvasni.

A háboru első napjával kezdődött meg az a plakát-őrület, amely azóta meg nem szűnt, sőt ellenkezőleg most dühöngi ki csak igazán magát. Budapest egy plakátváros lett. A történelem fel fogja jegyezni, hogy ezt a járványt egy Habsburg Ferenc József nevű bécsi ember indította meg egy mondattal, amely miatt, ha meg nem gondolja és magától meg nem hal előbb, ma biztosan agyonverik. A bécsi vén-ember nevezetes mondata így kezdődött: mindent meggondoltam, mindent megfontoltam... Ez a mondat kezdte meg a vérontást, ez zudította az emberiségre a borzalmas háborút és nyomort, de végül innen sarjadt ki a gyönyörű magyar szabadság és a fölséges demokrácia, amelyhez az ut csak ötödízesztendő szörnyűségen vezethetett át.

A bécsi vén-ember plakátja után megdagadt a plakátok tengere. A mozgósítás sötételemkű hirdetményeit, a pótsorozások légióit hirdető szomorú nyomtatványokat a nyomor kiáltó plakátjai követték. A nincstelenség, az élelmiszerhiány, a szétosztás nehézségei olyan plakátáradatot zudítottak Budapest

falaira, amelyet valaha el sem tudtunk képzelni. Ha utána nézne az ember, hogy ki szerkesztett legtöbb plakátot Magyarországon, valószínűleg Folks-ház az alpolgármester, az akkori közéleti tanácsnok lenne a győztes, bár nem járna messze tőle Vita tanácsnok sem, akinek művei közül a Cipő, a Ruha, a Szén, a Tüzifa, a Petroleum és a Fémbe szolgáltató című plakát-költemények számíthatnak a halhatatlanságra.

Mindez azonban jelentéktelen plakát-csoportosulás lehetett ahhoz a plakát-tömeghez képest, amely az idén október végével kezdett összeverődni. Az első fecskék az üzlet ablakaiban jelentek meg piros-fehér-zöld és haragos-vörös hosszukás papirokon ezzel a felírással: A Nemzeti Tanács védelme alatt. A forradalom első plakátja, amely röpirat formájában is megjelent a fehér-örszírózás hajnalán, így kezdődött: Kitört a forradalom, munkások ki az utcára! A mi ezután örszírósában és plakátokban következett, az egyenesen ielülmulhatalan. Jöttek a Mindenkihez! intézett parancsok, lelkes szép mondatok, az új világ gyönyörűen lángoló Heurékái. Előbb a Nemzeti Tanács, aztán a kormány, az egyes miniszterek, az államtitkárok, a kormánybiztosok csak úgy ontották magukból a plakátszövegeket és mondanunk sem kell, hogy egyetlenegy sem volt közöttük felesleges. A forradalmat örszírósával csinálták meg, de a rendet plakátokkal állították helyre.

Itt kezdődött azután az, amire nem volt szükség. Elsőbben az újságok kezdték a plakátózást folytatni. A legszennyeesebb kis zuglap is Nyílt parancsban közölte a közönséggel, hogy az ő lapját olvasni mindenkinek kutya kötelessége. A kerületi politikai pártok következtek azután és olyan termelést foganatosítottak plakátokban, amelyenre Budapest után nem volt még példa. Azóta azután, ha tiz ember valami okon-módon egymáshoz tartozan-